

Р. У. Серыкаў, С. В. Чайкова
г. Гомель, ГДУ імя Ф. Скарыны

АСОБА ПЕДАГОГА Ё АДУКАЦЫЙНА-ВЫХАВАЎЧЫМ КАНТЫНУУМЕ СПАСЦІЖЭННЯ ДУХОЎНЫХ КАШТОЎНАСЦЕЙ

Пры акцэптацыі адукацыйнага ланцужка «школа – універсітэт – прадпрыемства» многія педагогі тракуюць апошняя звяно проста як «месца працы», бо не абавязкова кожны выпускнік універсітэта трапляе на прадпрыемства. Значная колькасць выпускнікоў вышэйшых навучальных устаноў працуе ў бюджэтнай сферы, у тым ліку настаўнікамі.

Наўпрост ці апасродкавана выкладчыкі педагагічных спецыяльнасцей і студэнты старшых курсаў маюць дачыненне да сярэдніх навучальных устаноў як да месцаў педагагічных практык, сегменту філіялаў кафедраў і пляцовак для правядзення разнастайных адукацыйна-выхаваўчых сустрэч і канферэнцый. Таму незаўважна, але трывала кожнага з нас на працягу жыцця суправаджае памяць пра школу, спецыфіку яе 11-гадовага мэтанакіраванага інтэлектуальна-маральнага асобнага развіцця і нейралінгвістычнага праграмавання, накіраванага на фарміраванне зручнай мадэлі паводзін будучага ўдзельніка стваральніка грамадска-палітычнай і эканамічнай сістэмы краіны.

Разнастайныя крызісныя эпізоды ў выхаванні будучых настаўнікаў педагогамі вышэйшых навучальных устаноў абумоўліваюцца рэцыдывамі папярэдне засвоеных шаблонаў паводзін, каштоўнасцей, ідэалагічна-канцэптуальных матрыц. Атрымліваецца так, што будучых настаўнікаў, чыя прафесійная дзейнасць прыпадзе на канец 20-х г.г. XXI ст., будуць выхоўваць і адукоўваць выкладчыкі, прасякнутыя дыдактычнай ферментацыяй 70-90-х гадоў мінулага стагоддзя.

У часы масавага пасіўнага ўспрыняцця інфармацыі праз Інтэрнэт узрастае адказнасць за выхаванне чулай, гуманнай, справядлівай асобы з яе асэнсаванай звычайнай пастаяннага адчування неабходнасці нацыянальнай самаідэнтыфікацыі. Нам неабходна ўсведамляць, што будучы настаўнік, цяперашні студэнт, які выхоўваецца цяпер ва ўстанове вышэйшай адукацыі, бесперапынна параўноўвае сваіх школьных настаўнікаў з педагогамі, да якіх мае дачыненне сёння. Выкладчык універсітэта павінен імкнуцца да таго, каб ягоныя гадаванцы пры такіх параўнаннях аддавалі свае ўнутраныя сімпатыі і ставілі высокую ацэнку свайму *новаму* педагогу. Гэта значыць, што на кожнай, больш высокай, ступені адукацыі выкладчык, які ўвасабляе сабой гэтую ступень, павінен усведамляць з усёй адказнасцю, што перад ім, г. зн. задоўга да сустрэчы з ім як педагогам-выхавацелем, у ягонага навучэнца было шмат настаўнікаў, і толькі нязначная колькасць з іх адбілася ў памяці вучня светлым промнем удзячнасці і захаплення. Таму мы, робячыся штораз для новых пакаленняў сваіх студэнтаў «новымі» выкладчыкамі, павінны імкнуцца быць тымі абранымі і адзінымі выхавацелямі, якія застануцца яскравым прыкладам гуманізму і прафесіяналізму. Надзейны шлях да прафесійнага поспеху выкладчыка – гэта, па-першае, веданне свайго прадмета і непахісная адданасць справе свайго жыцця; па-другое – чулыя і спагадлівыя адносіны да навучэнца, стрыманасць у ацэнках асобных якасцей акаляючых людзей, у тым ліку, і ў першую чаргу, – студэнтаў. І шчырасць.

Маладому пакаленню ў час ягонага росту і развіцця па натуральнай прыродзе рэчаў даруецца многае: у маленстве «можна» амаль беспакарана пабіцца з равеснікам ці несправядліва абгаварыць яго, а ў дарослым жыцці бойка ці паклёп – падсудныя справы; па дзіцячай наўнасці можна выказацца смела на любую тэму, а ў загартаваных і навучаных жыццём людзях (паводле Уладзіміра Высоцкага – «умеренных людзях середыны») заўсёды напачатку адна з найгалоўнейшых «мудрасцей» – трымаць язык за зубамі і г.д. І вось аб'ектыўна складаецца так, што ў адукацыйна-выхаваўчай сістэме маюць узаемадачыненне

людзі розніцай у 2–3 пакаленні, прычым моладзь, якая зараз адукоўваецца, мае ўнутраную патрэбу пачуць ад свайго сталага і мудрага выкладчыка словы шчырасці, якія ўспрымаюцца імі з удзячнасцю як самая вялікая і сакральная ісціна. І за гэтую ісціну, сказаную проста, адкрыта і пераканаўча, вучні і студэнты будуць удзячны педагогу, змогуць дастойна ацаніць ягоную прынцыповую пазіцыю і погляды, запомняць такога настаўніка на ўсё жыццё, хаця, можа, ніколі потым і не прызнаюцца яму ў гэтым. У такіх шчырых размовах выкладчыкаў з вучнямі часам бывае дастаткова толькі канстатацыі фактаў накшталт: «у 1990 г. на 1-ы курс дзённага аддзялення спецыяльнасці «Беларуская мова і літаратура» было залічана 107 студэнтаў, а ў 2022 г. студэнтамі гэтай спецыяльнасці сталі ўсяго 13 чалавек».

Выкладчыкі старэйшага пакалення, якія хаця і не так спрытна ўпраўляюцца з навейшымі е-тэхналогіямі і абсталяваннем, несумненна могуць і павінны прапаноўваць вучням і студэнтам пацверджаную жыццём і часам універсальную мудрасць маральнага захоўвання, перадаваць каштоўную навукова-дыдактычную надзейную інфармацыю мінулых эпох, наўмысна ці выпадкова скасаваную з сучасных падручнікаў. У сваю чаргу, вопытны выкладчык імкнецца быць *сучасным*, г.зн. усведамляе тое, каб кроць хай сабе не наперадзе, але хаця б прыблізна побач з моладдзю, якую выходзіць, цікавіцца іх мовай, матывамі паводзін і ўзаемаадносін, памкненнямі і нават, па магчымасці, навінкамі тэхнікі, якую маладое пакаленне асвойвае больш дынамічна і татальна.

У рэчышчы ўсеагульнага закону прыроднай і грамадска-гістарычнай рэчаіснасці адзінства і барацьбы супрацьлегласцей школьны настаўнік, выкладчык вышэйшай установы адукацыі дапускае ў рамках спецыяльна адведзеных выхаваўчых класных і куратарскіх гадзін адкрытую палеміку на самыя разнастайныя жыццёва важныя грамадскія і агульначалавечыя тэмы, знаёміць выхаванцаў з лепшымі ўзорамі духоўных каштоўнасцей *асабіста ім* прачытаных кніг. Узгаданы закон адзінства і барацьбы супрацьлегласцей – гэта неабходная ўмова супрацьвагі поглядаў, перакананняў, меркаванняў, падмурак плюралізма думак, бо на тое, *што* супраціўляецца, прынамсі, можна абаперціся, на тое ж, *што* прагінаецца, абапірацца надзвычай складана і нават небяспечна.

Нармальны стан душы выкладчыка-філолага сёння – пастаяннае адчуванне духоўнага болю і адказнасці перад будучымі пакаленнямі нашчадкаў, г.зн. сваіх, фактычна, дзяцей і ўнукаў, за прапаноўваемыя ім каштоўнасці і маральныя арыенціры, фактычна – за якаснае «праграманае забеспячэнне» ўнутранага свету вучня пажадана на як мага даўжэйшы перыяд. І ў гэтым «апраграмаванні» неабходна надаваць належную ўвагу ўзвышэнню як агульначалавечых, так і нашых адметных гістарычных нацыянальных каштоўнасцей, да якіх перадусім належыць *мова* гаспадароў «зямлі пад белымі крыламі» – беларусаў.

Таму не забываймася ні на свае карані, ні на мову, ні на сваю нацыянальную літаратуру, сапраўдны росквіт якой прыйшоўся на XX стагоддзе. Многа каштоўнага матэрыялу для патрыятычнага выхавання сапраўдных грамадзян краіны можна і трэба бясконца чэрпаць з найкаштоўнейшых твораў Андрэя Зязюлі [1], Уладзіміра Караткевіча [2], Васіля Быкава [3], Алеся Адамовіча [4] і многіх іншых беларускіх творцаў, кнігі якіх знаходзяцца ў вольным доступе ў фондах нашай абласной бібліятэкі.

Літаратура

1. Ziaziula, Andrej. Z rodnaha zahonu : zbornik wieršau : z pradmowaj Ad. Stankiewiča ab žyćci, tworstwie i dziejności A. Ziaziuli ū 10-ya ūgodki śmierci jago / Andrej Ziaziula. – Wilnia : Wydawnie Ksiandza Jana Siemaškiewiča, 1931. – 175 s.
2. Караткевіч, У. С. Зямля пад белымі крыламі : нарыс / Уладзімір Сямёнавіч Караткевіч. – Мінск : Народная асвета, 1992. – 190 с.
3. Быкаў, В. Доўгая дарога дадому : кніга ўспамінаў / В. Быкаў ; маст. А. Бохан. – Мінск : Кніга, 2002. – 544 с.

4. Адамовіч, А. Я з вогненнай вескі ... : для старэйшага школьнага ўзросту / А. Адамовіч, Я. Брыль, У. Калеснік. – Мінск : Мастацкая літаратура, 2001. – 446 с. – (Школьная бібліятэка).

УДК 378.147:811.161.1'243

Н. А. Сивакова, К. В. Шуст

г. Гомель, ГГУ имени Ф. Скорины

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ПРИМЕНЕНИЯ СТОРИТЕЛЛИНГА В ПРЕПОДАВАНИИ РУССКОГО ЯЗЫКА КАК ИНОСТРАННОГО

В современном мире процессы, происходящие в разных сферах общественной жизни, часто развиваются по одинаковому сценарию, с использованием одних и тех же технологий. Сторителлинг, изначально зарекомендовавший себя как эффективный метод воздействия в менеджменте, рекламе, политике, журналистике, психологии, в последнее время все чаще используется в практике преподавания иностранных языков, в том числе и русского языка как иностранного.

Относительно недавнее обращение филологов к данной технологии объясняет отсутствие четкого определения понятия. Среди авторов, обращающихся к проблеме использования сторителлинга в практике преподавания РКИ, не существует единства в определении этого термина. Одни (Ж. Ермолаева, О. Лапухова и др.) считают сторителлинг техникой, другие называют его или способом обучения (А. Логинова), или техникой и методом, не дифференцируя эти понятия (К. Ножкина, Р. Коневская). Стоит заметить, что Р. Блэйк (США), который первым предложил использовать сторителлинг для обучения иностранному языку, считал его методом. Сторителлинг как метод рассматривается такими исследователями как Е. Кочелаева, Н. Багрецова, такой же точки зрения придерживаются и авторы данной статьи.

В настоящее время методические основы сторителлинга активно разрабатываются, свидетельство чему большое количество публикаций, посвящённых теоретическим и практическим аспектам применения сюжетных историй в школьной и в вузовской практике. Установлены параметры, отличающие историю от нарратива, который активно используется в обучении иностранным языкам. Так, в сторителлинговую практику не могут быть включены тексты страноведческого характера, тексты, описывающие прямую последовательность действий, бессюжетные ситуативные диалоги, служащие для презентации употребления речевых моделей. Под историей в контексте сторителлинга в обучении иностранным языкам понимается повествование, обладающее следующими параметрами: небольшой объём, наличие увлекательного сюжета с обязательными его элементами (экспозиция, завязка, развязка), эмоциональный и коммуникативный потенциал [1, с.30].

Базовыми принципами сторителлинга, лежащими в основе этого метода, являются понимание, повторы и интерес. Преподаватель, пользующийся этим методом, должен стремиться к тому, чтобы каждое слово и выражение, используемое на занятии, было понятно каждому студенту/слушателю. При этом важно помнить, что на начальном этапе изучения языка стоит обучать только одному способу выражения мысли, т.е. не использовать синонимичные конструкции. Это должна быть такая лексика и грамматические конструкции, которые наиболее часто используются в речи и точно пригодятся в дальнейшем процессе обучения и общения.

При использовании данного метода большую часть времени говорит преподаватель, сопровождая свои слова выразительной мимикой и жестами, рисунками, многочисленными повторами, переводом на родной язык студентов. Последнее возможно и целесообразно в том случае, если аудитория является носителем одного и того же языка, или хорошо владеет одним из иностранных языков. В противном случае перевод на родной язык нужно будет